

ERNEST HEMINGWAY

Beşinci Kol

ve İspanya İç Savaşının dört öyküsü

İngilizceden Çeviren: SAYDAM ÖZEL

BİLGİ YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

BEŞİNCİ KOL	7
İHBAR	137
KELEBEK İLE TANK	154
ÇARPIŞMADAN ÖNCEKİ GECE	168
SIRTIN ALTINDA	211

Beşinci Kol

BİRİNCİ BÖLÜM, BİRİNCİ SAHNE

Akşam saat yedi-otuz. Madrit'teki Florida Otelinin birinci katındaki koridorlardan biri. Oda 109'un kapısı üzerindeki elle basılmış büyük beyaz kâğıt levha üzerinde "Çalışıyorum. Rahatsız Etmeyin" yazılı. İKİ KIZ ile birlikte Uluslararası Tugay üniformalı İKİ ASKER, koridordan geçiyorlar. Kızlardan biri, durup levhaya bakar.

BİRİNCİ ASKER: Hadi. Bütün gecemiz yok.

KIZ: Ne diyor?

[ÖBÜR ÇİFT, koridordan aşağı ilerlemiş bulunuyor.]

ASKER: Ne dediği, ne fark eder ki?

KIZ: Hayır. Oku şunu bana. Bana karşı nazik ol. İngilizce oku bana.

ASKER: Benim şansıma bu çıktı demek. Okumaya meraklı biri. Canı cehenneme. Onu sana okumayacağım.

KIZ: Nazik değilsin.

ASKER: Nazik olmam gerekmiyor.

[Geri durur ve kıza kararsız gözlerle bakar.]

Nazik biri gibi mi görünüyorum? Daha yeni nereden gelmiş olduğumu, biliyor musun?

KIZ: Nerden geldiğin, umurumda değil. Hepiniz korkunç yerlerden geliyor, hepiniz gene oralara dönüyorsunuz. Senden bütün istediğim, levhayı bana okumandı. Hadi öyleyse, okumayacaksan.

ASKER: Okuyacağım. “Çalışıyorum. Rahatsız Etmeyin.”

[KIZ, çok yüksek tonda katılırca güler.]

KIZ: Böyle levhalardan birini ben de edineyim.

PERDE

BİRİNCİ BÖLÜM, İKİNCİ SAHNE

Perdenin ansızın kalkmasıyla 2. Sahnede Oda 109'un içi görünür. Bir yatak ile yanında bir gece masası, kreton kaplı iki iskemle, aynalı uzun bir gömme-dolap, başka bir masa üzerinde bir daktilo var. Daktilonun yanında portatif bir gramofon duruyor. Işıl ışıl parlayan elektrikli bir ısıtıcı var ve uzun boylu sarışın hoş bir KIZ, iskemlelerden birinde gramofonun yanındaki masa üzerinde duran lambaya sırtı dönük oturmuş olarak kitap okuyor. Kızın arkasında perdeleri çekili büyük iki pencere var. Duvarda Madrid'in haritası asılı olup aşağı yukarı otuz-beşinde gösteren, deri ceket, fitilli kadife pantolon ve çok çamurlu botlar giymiş bir ADAM, ayakta dikilmiş olarak haritaya bakıyor. Adı DOROTHY BRIDGES olan kız, bakışlarını kitabından kaldırmadan çok zarif sesiyle konuşur.

DOROTHY: Gerçekten yapabileceğin tek bir şey var, sevgilim: Buraya girmeden önce botlarını temizlemek.

[Adı ROBERT PRESTON olan adam, haritaya bakmayı sürdürür.]

Ayrıca sevgilim, parmağını üstüne koyma. Leke yapıyor.
[PRESTON, haritaya bakmayı sürdürür.]

Sevgilim, Philip'i gördün mü?

PRESTON: Hangi Philip?

DOROTHY: Bizim Philip.

PRESTON [*gene haritaya bakarak*]: Bizim Philip, ben Gran Via'dan yukarı gelirken Rodgers'i ısırmış olan şu Faslı ile birlikte Chicote'deydi.

DOROTHY: Korkunç bir şey yapıyor muydu?

PRESTON [*hâlâ haritaya bakarak*]: Henüz yapmıyordu.

DOROTHY: Ama yapar. Öylesine yaşam ve canlılık dolu ki.

PRESTON: Chicote'deki içkilerin canlılığı, bayağı kaybolmaya başladı hani.

DOROTHY: Esprilerin çok soğuk, sevgilim. Philip, gelseydi keşke. Canım sıkıldı, sevgilim.

PRESTON: Canı sıkkın Vassar¹ yosması olma da.

DOROTHY: Bana isimler takma lütfen. Şu anda havamda değilim. Hem zaten tipik Vassar sayılmam. Bana orda öğretilenlerden herhangi şey anlamış değilim.

---

1) Vassar Koleji: New York Eyaletinde Hudson Vadisinin ortasında 1861'de kurulmuş olan son derecede seçici yatılı dil ve yazın koleji. (Metindeki tüm dipnotlar, çevirmenin notudur.)

PRESTON: Burda olup biten herhangi şeyi anlıyor musun ki?

DOROTHY: Hayır, sevgilim. Üniversite Kentiyle² ilgili olarak bazı şeyleri anlıyorum ama pek fazla değil. Casa del Campo, benim için tam bir bilmece. Ayrıca Usera... ve Carabanchel. Korkunç yerler.

PRESTON: Tanrım. Seni neden sevdiğimi, bazen merak ediyorum.

DOROTHY: Seni neden sevdiğimi bazen ben de merak ediyorum, sevgilim. Çok anlamlı olduğunu düşünmüyorum gerçekten. İçine düşmüş olduğum kötü bir alışkanlıktan başka şey değil. Philip ise çok daha eğlenceli ve çok daha yaşam dolu.

PRESTON: Daha yaşam dolu; tamam. Geçen gece Chicote kapatılmadan önce ne yapıyordu, biliyor musun? Elindeki tükürük hokkasıyla ortalıkta dolaşarak içindekiyle insanları kutsuyordu. Anlarsın ya üstlerine serpiyordu. Vurulması, bire ondan daha yüksek olasılıktı.

DOROTHY: Ama hiç vurulmaz. Gelseydi keşke.

PRESTON: Gelecek. Chicote kapatılır kapatılmaz burda olacak.

[*Kapıya vurulur.*]

DOROTHY: Bu, Philip'tir. Sevgilim, bu, Philip'tir.

[*Kapı açılınca otelin MÜDÜRÜ görünür. Ufak tefek, tombul, esmer olup pul toplayan ve olağanüstü İngilizce konuşan bir adam.*]

Ooo, Müdürmüş.

---

2) Üniversite Kenti, Casa del Campo, Usera, Carabanchel: Madrit'in işgali sırasında çeşitli çarpışmalara sahne olan ve el değiştiren semtler.

MÜDÜR: Nasılsınız, çok iyisiniz, Bay Preston? Nasılsınız, iyisiniz, Bayan? Yalnızca siz yemek istemez türden küçük şeyler var mı bakmak için uğrar ben. Her şey yolunda, herkesin rahatı kesinlikle yerinde?

DOROTHY: Her şey, harika. Isıtıcı, artık onarılmış durumda.

MÜDÜR: Isıtıcı, her zaman sürekli dert. İşçiler, elektrik bilimine egemen değil henüz. Ayrıca elektrikçi, salaklaşana kadar içer.

PRESTON: Öyle fazla parlak görünmüyordu elektrikçi.

MÜDÜR: Parlak. Ama içki. Hep içki. Sonra dikkatini elektrığe veremez olup çıkar.

PRESTON: O zaman ne diye tutuyorsun adamı?

MÜDÜR: Komitenin elektrikçisi. Doğrusu felaket gibi. Şu anda 113'te Bay Philip ile birlikte içer.

DOROTHY [*mutlulukla*]: Öyleyse Philip, evde.

MÜDÜR: Evde olmanın ötesinde.

PRESTON: Ne demek istiyorsun?

MÜDÜR: Hanımın önünde söylemek, zor.

DOROTHY: Telefonla ara onu, sevgilim.

PRESTON: Aramam.

DOROTHY: Öyleyse ben ararım.

[*Telefonu duvardan alıp konuşur:*]

Ciento trece³... Alo. Philip? Hayır. Gelip bizi gör. Lütfen. Evet. Tamam.

[*Telefonu yerine geri koyar.*]

---

3) Ciento trece (İsp.): Yüz-on-üç.

Geliyor.

MÜDÜR: Gelmemesi, fazlasıyla tercih.

PRESTON: O kadar kötü mü?

MÜDÜR. Daha kötü. İnanılmaz.

DOROTHY: Philip, harikadır. Fakat korkunç insanlarla birlikte dolaşiyor. Neden, merak ediyorum.

MÜDÜR: Başka zaman gelir ben. Belki herhangi şeyden yiyemeyecek kadar fazla alırsa siz evde her zaman hora geçer aile hep aç yiyecek yok anlayamaz. Başka zamana teşekkür ederim. Hoşça kalın.

[Müdür tam çıkarken oraya varmış olan BAY PHILIP, holde müdüre neredeyse çarpacak olur. Müdürün kapının dışındaki sözü işitilir:]

İyi günler, Bay Philip.

[Derinden gelen ses, çok neşeli şekilde:]

PHILIP: Salud,⁴ Pul Toplayan Yoldaş. Son zamanlarda değerli yeni bir baskı buldun mu?

[Dingin sesle:]

MÜDÜR: Hayır, Bay Philip. İnsanlar, son zamanlarda hep kesat ülkelerden. Beş sentlik Amerikan ve üç-frank-ellilik Fransız bulmak, bayağı zor. Yeni Zelanda'dan hava postayla mektup alan yoldaşlar lazım.

PHILIP: Aa, gelirler. Şimdi tam kesat dönemdeyiz. Bombardımanlar, turizm sezonunu alt üst ediyor. Bombardıman yeniden gevşeyince bol bol heyet olur.

---

4) Salud (İsp.): Selam.

[*Espri yapmayan alçak sesle:*]

Aklında ne var?

MÜDÜR: Her zaman küçük şeyler.

PHILIP: Endişelenme. Tamamı, halledildi.

MÜDÜR: Her zamanki gibi biraz endişeli ben.

PHILIP: Rahat ol.

MÜDÜR: Dikkatli olun, Bay Philip.

[*Lastik botlar giymiş, çok cüsseli ve çok yürekten biri olan BAY PHILIP, kapıdan içeri girer.*]

PHILIP: Salud, Alçak Preston Yoldaş. Salud, Cansıkıntısı Bridges Yoldaş. Siz yoldaşlar, ne yapıyorsunuz bakalım? İzin verirseniz size elektrikli bir yoldaşı tanıştırayım. Gir içeri, Marconi Yoldaş. Orda dışarda dikilip durma.

[*Çok ufarak, kirli mavi tulum, çarık, mavi bere giyimli ve oldukça sarhoş elektrikçi, kapıdan içeri girer.*]

ELEKTRİKÇİ: Salud, Yoldaşlar.

DOROTHY: Ooo. Evet. Salud.

PHILIP: Ve işte Faslı bir yoldaş. Faslı yoldaş diyebilirsiniz. Nerdeyse biricik olan Faslı yoldaş. Kendisi, son derecede utangaç. İçeri gel, Anita.

[*Septe'den Faslı bir yosma, içeri girer. Kendisi, koyu esmer fakat boylu boslu, kıvrıkcık saçlı ve çetin görünümlü biri; utangaç ise hiç değil.*]

FASLI YOSMA [*savunganca*]: Salud, Yoldaşlar.

PHILIP: Bu yoldaş, hani Vernon Rogers'i ısırmıştı ya işte o yoldaş. Adam üç hafta yatalak kalmıştı. Ne ısırdı ama.

DOROTHY: Philip, sevgilim, yoldaşın ağzını burda öylece kapatamazsın, di mi?

FASLI YOSMA: Bana hakaret.

PHILIP: Faslı yoldaş, İngilizceyi Cebelitarık'ta öğrenmiş. Güzel yer, Cebelitarık. Bir keresinde en alışılmadık şeyi yaşamıştım orda.

PRESTON: Bunu duymasak da olur.

PHILIP: Kasvetli birisin, Preston. Partinin tam bu konuda tutumu yok. Asık suratlı tüm o herifler, devre dışı işte. Şu anda pratikte zafer şenliği dönemindeyiz.

PRESTON: Ben olsaydım bilmediğim konular hakkında konuşmazdım.

PHILIP: Neyse. Kasvetlenecek hiçbir şey görmüyorum. Bu yoldaşlara ferahlatıcı bir şey ikram etmeye ne dersin?

FASLI YOSMA [DOROTHY'è]: Yeriniz güzel.

DOROTHY: Bu sizin kibarlığınız.

FASLI YOSMA: Nasıl tahliye edilmez siz?

DOROTHY: Haa, kalmaya devam ediyorum, o kadar.

FASLI YOSMA: Nasıl yer siz?

DOROTHY: Her zaman çok iyi değil ama Paris'ten büyükelçiliğin çuvalı içinde konserve şeyler getiriyoruz.

FASLI YOSMA: Siz, ne? Büyükelçiliğin çuvalı?

DOROTHY: Konserve şeyler işte. *Civet lièvre*.⁵ *Foie gras*.⁶ Gerçekten lezzetli biraz *Poulet de Bresse*⁷ de bulduyduk. Büro'dan.

5) *Civet lièvre* (Fr.): Tavşan yahnisi.

6) *Foie gras* (Fr.): Kaz ciğeri ezmesi.

7) *Poulet de Bresse* (Fr.): Bresse pilici.